

TYYLIN VANKILA (SEKÄ SUUNNITELMA SIELTÄ PAKENEMISEKSI)

- Ajatuksia tyylistä ja sen merkityksestä

Tyyli on jotain tunnistettavaa, samaistuttavaa, pysyvää, muuttumatonta, pysähtynyttä ja varovaista. Se on pelkoa - pelkoa muuttua, pelkoa menettää ja pelkoa olla erilainen.

Tyyli on pinttynyt ja sen tekijän tunnistaa jo kaukaa. Tekijä tietää mitä ja miten hän tekee. Kokija taas saa sen mitä hän odottaa. Asiat putoilevat lokeroihinsa. Sama kaava toistuu sekä valtavirrassa että alakulttuureissa. Ikään kuin tekeminen ja kokeminen olisivat valinneet suuntansa. Tekijä on hypännyt virtaan, joka kuljettaa häntä. Jopa kriitikot osaavat muodostaa mielipiteen, kun käsiteltävää voi pureskella tarpeeksi pitkään ja maku on tuttu. Elämme yhtenäiskulttuurissa, missä kaikki maistuu hieman samalta. Amerikkalaisilla on tapana lisätä kaikkeen sokeria. Venäjällä kaikki ruoka pursuaa rasvaa. Vanha mielisairaalan viisaus sanoo: "mitä pidempään syöt puuroa, sitä vähemmän haluat mitään muuta". Ihminen voi toki omistaa elämänsä yhdelle asialle ja sukeltaa yksityiskohtiin. Silti erilaiset maut ja makumaailmat laittavat myös puuron aivan uudenlaiseen kontekstiin.

Tyyli voi viehättää kokijaa monesta syystä.

Se voi olla puhtaasti miellyttävä esteettinen kokemus. Tyyli voi lähestyä kokijan omaa identiteettiä ja paikkaa maailmassa - se voi olla viileästi ajassa kiinni tai osua lapsuuden populaarikulttuuriin kokemuksiin ollen nostalginen. Tavallinen kokija ei useimmiten erittele sitä, miksi hän pitää jostain. Jokin asia on hänestä "tärkeää" tai "hyvää". Hän ei erottele työn sisältöä, vaan etenee kokien. Yli-analysointi ei ole suotavaakaan, sillä se voi häiritä kommunikaatiota, kykyä kokea. Pahimmillaan tyyli on vain pintaa. Merkitykset muodostuvat tällöin vain siitä miten työ suhteutuu kokijan omaan identiteettiin ja kokemusmaailmaan. Monimutkaisessa 2000-luvun maailmassa ihmiset kaipaavat usein jotain helppoa. Pelkkä pinta on brändätty tuotteiksi jo moneen kertaan. Sosiaalisen median aikakaudella sadat miljoonat ihmiset voivat kokea yksittäisen työn puhuttelevan juri heitä. Kuvittele maailma, jossa kaikki ihmiset omaavat samat kokemukset lapsuudesta alkaen. Heidän varttumistaan varten tarvitaan vain yksi kaikkia aisteja ruokkiva "iänkaikkinen puuro". Kapitalismin kannalta on helpointa vammauttaa ihmiset mahdollisimman varhain. Tyyli onkin

erityisesti kapitalismin työkalu. Markkinatalous käyttää erilaisia kääreitä paketoidakseen saman tuotteen eri kohderyhmille. Tarkoituksena on tarjota jotain, jonka vastaanottaja on jo aiemmin kokenut. Uusien ajatusten esittäminen, puhdas tieto tai ideologiset sisällöt yksinkertaisesti haittaavat “bisnestä”.

Pinttyneessä tyyliissä kehitys tapahtuu nyansitasasolla – pienissä yksityiskohdissa tai tekijän tavoissa tehdä. Kokijalle nämä muutokset ovat lähes merkityksettömiä. Ne voivat kohdentaa ja suunnata kokemusta, mutta itse sisältöön ne eivät vaikuta. Tyyli on tekijän vihollinen. Se vääristää kokemuksen. Työn itsessään pitäisi langeta kokijan ylle kuin hento sade helteen keskellä. On kyettävä liikutamaan ja liikuttamaan.

Tyylinsä löytänyt tekijä tylsistyy. Hänen tekemisensä muuttuu kaavamaiseksi ja työhön aiemmin välittynyt energia katoaa. Työn laatu laskee, luovuus muuttuu erilaisiksi toistojen sarjoiksi. Syntyvät maneerit. Kokija pitää silti edelleen tekijästä. Hän muistaa alitajuisesti hyvät kokemukset. Useimmiten hän on myös lojaali. Tekijä taas pitää kokijasta, koska tämä pitää hänen tyylistään. Suhde on symbioottinen, mutta oireellinen – kokijan mielestä tekijän tuotannon ensimmäinen työ on edelleen se paras.

Kapitalistinen koneisto pitää tekijästä ja tämän tyylistä, mutta eritoten kokijasta, koska tämä on kaupallisen taikinan hiiva. Koneisto markkinoi tekijää, mutta enemmän tämän tyyliä. Kohderyhmäanalyysi kertoo, millainen ihminen voisi tarvita tätä ja tuota. Samaan aikaan kokijan ajattelu on pysähtynyt. Hän palaa teosten pariin, koska tekijän tyyli täyttää hänet turvallisuuden tunteella. Suhde on muodostunut vakavaksi, asiat tulleet tuiksi, käpertyneet kokoon. Takkatulen lämmössä

sekä tekijällä että kokijalla on mukavaa. Ihminen on mukavuudenhaluinen. Olisi varsin epämukavaa tunkea päänsä takan liekkeihin. Juuri niin heidän molempien kuuluisi kuitenkin tehdä oppiakseen uutta. Tavoitteena on ihmiskunnan kehittyminen lajina. Vain yksilöllinen ajattelu ja kyky henkilökohtaisiin valintoihin voi pelastaa ylivertaisesti hallitsemamme elinympäristön – maapallon.

Tyylit heijastavat yleensä aikaa. Yhteisön paine pakottaa monet tarttumaan ajan tyyliin. Suurin osa rajaa kiinnostuksen kohteensa ulkoisten seikkojen mukaan. On pelottavaa jäädä kentän tai hyväksynnän ulkopuolelle – olla tyyliin on sama kuin olla mitätön. Suurin osa tekijöistä rakentaa oman identiteettinsä ulkoisten määreiden mukaan. 2000-luvun ihmisellä on korostuva tarve kuulua johonkin. Muutosten keskellä mistä tahansa “omasta” haetaan turvaa. Sekä punkkari, golfaja että kalastaja kaipaavat omaa ryhmäänsä. Ilman sitä heitä ei ole olemassa tai ainakin jotain tuntuu puuttuvan. Tyhjyyden edessä mikä tahansa on pientä. Kaipaamme samankaltaisesta ajattelusta tukea oman yksinkertaisen maailmamme koossapitämiseksi. Koemme yhdessä. Katsomme uusintoja. Nostalgisen sukupolvikokemuksen synnyttämät kyyneleet alleviivaavat tämän kaiken. Samaan aikaan sosiaalisen median algorytmit koettavat mitä kuumeisimmin tarjota meille samoin ajattelevia ystäviä, samoja asioita uusissa kuorissa. Katsomme peiliin, emmekä aivan tiedä, mitä olemme näkemästämme mieltä. Jos meidät riisuttaisiin vaatteistamme, koruistamme, meikeistämme, tribaalitatuoinneistamme ja rakennekynsistämme, emme tuntisi oloamme kovin kotoisiksi. Peiliin katsova ei yleensä huomaa, että hänen kasvonsa eivät ole symmetriset.

Markkinatalous rakastaa helposti tunnistet-

tavaa ja myytävää tuotetta. Sosiaalinen media on rakentanut yhtenäisen mielen, jonka avulla kaupalliset tahot penetroivat milloin mitäkin läpi maapallon vain millisekunneissa. Yhtenäiskulttuurissa toimineet tyylit ja sisällöt varastetaan ja kaupallistetaan yhä nopeammin. Eilen kokeellinen kuvasto koristaa tämän päivän kalsareita. Kurimusta välttääkseen suurin osa tekijöistä myy töiden ohella myös itsensä. Sietääkseen itseään hän vääristyy itse. Tämä on kehomme ja mielemme puolustusmekanismi.

Sosiaaliset mediat ovat täynnä kuvallista virtaa, jossa toinen toistaan kopioivat tekijät tykkäävät toinen toisistaan. Maapallon joka kolkasta löytyvät samalla hetkellä identtiset tyyliuunnat rupuisista 3D-efekteistä outsider-ilmaisuun, risograph-painetut pienlehdet taidemaailmasta kopioituine tekaistuine painoksineen, samat soundit sekä sotisoivat ja niin edelleen ja niin edelleen. Vastapuolella vanhaa aikaa edustavat henkistä kuolemaa tekevät jäävät naureskelevat kuppikunnissaan. Yhtymäkohtia vanhan ja uuden välillä on tässä ajassa vähemmän kuin koskaan. Historiallisuus ei sovi kaupalliseen sapluunaan. Tietämättömällä ihmiselle sama asia voidaan myydä yhä uudestaan.

Internetin pakottama siirtymä vanhoista teknologioista uusiin ajoittui rahavallan kannalta mainiosti. 90-luvun suhteellisen vapaa internet oli pitkälti pienen joukkion etuoikeus. Netti kehittyi innostuksesta todelliseen uuteen digitaaliseen aikaan. Verkon kaupallistamisen mahdollisti kuitenkin verkko itse. Länsimaissa globalisaation aikaansaama yksipuolinen media samaisti tietoisesti "vapaan internetin" nopeasti Tor-verkon huume-kauppaan tai P2P-teknologioiden kautta musiikkia ja elokuvia jakaviin "rikollisiin". Useimmiten nämä lainrikkojat olivat teinipoikia, joita alitajuis-

esti kiehtoivat ajatus vapaudesta. Käyttäjille verkon muutokset jäivät usein näkymättömiksi. Jokaisen on kuitenkin ymmärrettävä, että 2010-luvulla netin tarjoama tieto, näkemys tai kokemukset eivät ole objektiivisia. Useimmiten pyrkimys on myydä jotain, mutta pohjimmiltaan kysymys on vallasta. Erilaisten visuaalisten pintojen alla kasvaa asioita, joista emme ole tietoisia. Automaatioon pyrkivä kokonaisuus muistuttaa pitkälti natsivallan aikaisia pyrkimyksiä ihmisyyden eliminointiin. Kuten kaasukammion hanat aukaissut sotilas ei koskaan nähnyt työnsä tuloksia, emme mekään tiedosta klikkailujemme seurauksia. Globaalin kaupallisen koneiston loppuhuipentumassa kukaan ei ole enää vastuussa. Valta on automatisoitu rahan palvelukseen ja muutettu luonteeltaan aggressiiviseksi.

Globalisaation myötä marginaalit ovat supistuneet kaikilla kulttuurin aloilla. Valtaapitävät tahot määrittelevät sekä uutta että vanhaa. Taiteentekijän on joko valittava yleisönsä selkeästi alakulttuureista tai noudatettava valtavirran koodistoa. Todellisen luovan työn ja valtavirran välillä on yhä vähemmän yhtymäkohtia - julkaisut, mediat, myymälät, tapahtumapaikat ja nettifoorumit eroavat niin, että todellista tärkeää ajattelua sisältävä kulttuuri kohtaa vain varta vasten sitä etsivät. Kulttuurin vaikuttavuus on minimaalista tai näennäistä - muutosta vaativat saarnaamassa toisille muutosta vaativille. Valtionhallinnossa kulttuuri on olemassa reliikinomaisesti budjettina paperilla. Sen valta on kadotettu tuloslaskelmiin ja marginaaleihin. Kokemuksille on hankala luoda mittareita ja jos niitä on luotukin, niin tulosvastuun ehdoilla. Tämä on tietysti täysin abstraktia, sillä sama taideteos voi sekä vihastuttaa että ihasuttaa ja olla molempiin suuntiin arvokas. Samaan aikaan valtavirran suhtautuminen kulttuuriin, siv-

istykseseen ja tietoon on muuttunut vihamieliseksi. Toistan: kyse on vallasta ja valta on kykyä ja mahdollisuuksia vaikuttaa. Sivistyksen pimittämisellä on pidetty kansoja kurissa vuosisatoja. Aikoinaan kirjapainotaitoa varjeltiin tarkasti, sillä juuri se oli vallan ja sivistyksen tärkein työkalu. Entiset siirtomaat Afrikassa ja Etelä-Amerikassa kärsivät edelleen kirjapainotaidon puutteista. Painetun sanan asemaan on noussut sosiaalinen media, joka mahdollistaa yhden maan sijaan globaalinkin kontrollin. Markkinataloudelle oleellista on valjastaa ihmismieli netin alaisuuteen – sen toimivaksi reaali maailman osaseksi leivänpaahtimen ja vibraattorin viereen “esineiden internettiin”. Rahan vallitessa myös netti määrittyy kaikissa sen osatekijöissä halutulla tavalla. Paitsi sisältö myös käyttäjä on määritelty. Kaiken verkkoliikenteen rakentuessa hyvin järjestetyksi dataksi, ei sosiaalisella medialla ole enää annettavaa toisinajattelevalle kulttuurille... ja kulttuurin on aina ajateltava myös toisin.

On sanottu juuri tyhjyydentunteen kuvaavan parhaiten uuden vuosituhannen alkua. Ihmiskunnan on hankala sovittaa mieltään alati muuttuvaan ja hahmottomana pysyttelevään virtuaaliseen maailmaan. Internet muistuttaakin yhä enemmän peiliä, josta tavallinen nettinarkkari ihastelee omaa kuvaansa. 90-luvulla jaettu haave tiedon, kulttuurin ja sivistyksen avautumisesta kaikille on hukutettu näennäiseen vapaudentunteeseen. Tekijät ja tekijänoikeusjärjestöt ovat yhtä lailla vastuussa kansan typeryyttämisestä, sillä oikeuksista on tehty kauppatavaraa. Järjestöjen ja netti-ideologistien näkemykset ovat kohdanneet harvoin, vaikka juuri heidän olisi pitänyt yhdessä määritellä se, miten ja mitä sisältöä netti jakaa. Verkon valtakoneisto on kuitenkin edelleen haavoittuvainen, eikä ihminen ole täysin typerretetty. On tartuttava ja varjel-

tava vaihtoehtoja, mutta eritoten kanavia ja paikkoja näiden toisenlaisten ajatusten esittämiselle. Mikään kulttuuri ei hengitä eikä yksikään mulistava ajatus välity, jos se sillä ei ole yleisöä.

Tekijä valitsee töidensä julkaisualustan sen mukaan, mitä hänen työnsä edustavat. Hipstereille, museomaalareille, elämäntapanaivisteille ja kuntatason sutijoilla on kaikille omat julkaisukanavansa. Yhteistä näille kaikille ovat oman joukkion tiukasti määrittelemät sisällöt sekä selkeä käsitys siitä, ketkä eivät heihin kuulu. Toimintaa voi verrata vertais- ja tukiryhmiin. Tällä kaikella on hyvin vähän merkitystä. Museot muistuttavat usein hautausmaita ja paikallisgallerian vieraskirja kerää viisi nimeä päivässä. Tämä ei toimi ja kansallinen kulttuurin rahoitus valuu hukkaan. Taiteentekijän on mentävä juuri sinne, missä häntä ei haluta tai odoteta. Oleellisinta on kommunikoida tavallisten ihmisten kanssa, sillä he ovat maailman ongelmien toimeenpaneva osa. Mukavan seurapiirin sijaan on oltava täysin yksin, jos tilanne sitä vaatii. “Taiteellinen pääoma” on markkinatalouden määrä. Unohda se. Sillä ei ole mitään merkitystä.

Monen tekijän pöydät täyttyvät kuvallisista lähdekirjoista. Tyylejä kopioidaan peittelemättä niin teknisesti kuin semioottisesti. Monet opettajat jopa kannustavat oppilaitaan tähän. Toisaalta tieteentekijän ajattelu ei voi pohjautua yhteen lähteeseen edes silloin, kun hän tekee työtään kaupallisen tahon palkkaamana. Hänen on omaksuttava kaikki toivotusta totuudesta sekä sen vastavoimista ja muodostettava oma ajattelunsa aiheesta nämä faktat huomioon ottaen. Samalla tavoin taiteentekijän on rakennettava siltoja sivistystään ja kokemuksiinsa käyttäen. On pyrittävä viisautteen. Tekijän ei kannata varastaa, sillä hän oppii siinä hyvin vähän tai ei mitään. On pyrittävä op-

pimaan alinoma ja tähdittävä paljon kauemmas kuin mitä kirjoista löytyy. On etäännyttävä vaikutteista, mutta osattava tie takaisin, jotta voi viestiä löydöistään. On turha väittää, että “kaikki on jo tehty” ja kopiointi siinä mielessä olisi suotavaa. Vaikka avaruus kaareutuu, mahdollisuuksien kirjo on mitättömälle lajillemme rajaton.

Selkeällä visuaalisella tyyllillä on hyvin vähän tekemistä toimivan teoksen kanssa. Vapaus tekemiseen syntyy usein tyylin ja sitä määrittävien rajoitteiden tiedostamisesta. Tekijä voi luoda itselleen rajat ja toimia näiden sisällä. Rajoitteiden kautta tekijä voi tarkentaa ja kohdentaa viestinsä välittämistä. Työntekoa huojentaa tieto, että tekijä voi koska tahansa muuttaa pelisääntöjä.

Kulttuurin kaupallinen virta koettaa lokeroida kaiken tielleen osuvan. Tekijän ei tarvitse ajattele lokeroita, mutta hänen on tiedostettava erilaiset tyylit ja se mihin nämä viittaavat. Sisältölähtöisen tekijän tulisikin olla kiinnostunut juuri valtavirrasta ja siitä miten se toimii. Tavoitteena on edelleen kommunikoida tavalliselle ihmiselle tämän ymmärtämällä kielellä. Taiteenalojen kosketuspinnat ihmisiin ovat hyvin erilaisia. Esimerkiksi sarjakuvaa ovat lukeneet lähes kaikki viimeistään 90-luvulla syntyneet ja se on tämän vuoksi hyvä ilmaisumuoto tavallisen ihmisen tavoittamiseksi. Samaan aikaan erilaiset sukupolvikokemukset ovat tekijälle kommunikaatiopintoja, joiden kautta hän voi tavoittaa erilaisia ikä- ja ihmisryhmiä.

Onnistuakseen viestimään ajatuksiaan laajoille ihmisryhmille tekijän kannattaa valita sellainen tyyli, jossa on vastaanottajalle jotain tuttua. Salakavalana ajatuksena on valjastaa kapitalistisia keinoja tekijän käyttöön. Tämä ei tarkoita kompromissien tekemistä, vaan rajojen sisällä vapaus säilyy, jopa entistä tarkemmin, sillä rajaus on tehty

sisällön ehdoilla. Kun kokija on houkuteltu työn äärellä, voi tekijä kertoa tälle hankalistakin asiasta. Kokija on usein tähän myös valmis. Vaikka aikakautemme tuntuu kannustavan typeryyteen ja keskinkertaisuuteen, ihminen on yllättävän vastaanottavainen itse näin päättäessään.

Parhaimmassa tapauksessa kokija oivaltaa jotain uutta ja kykenee tämän jälkeen vastaanotamaan aiemman viihteen ohessa myös omaa ajattelua vaativaa sisältöä. Matka uuden yleisön löytämiseen on tekijälle varsin pitkä. On omattava sanottavaa ja osattava sanoa se. Pelkän tekemisen lisäksi on löydettävä kanavia tuoda töitään julki. Ajatus siitä, että oma hyvä työ puhuu puolestaan on tässä ajassa valitettavan väärä.

2000-luvulle on tyypillistä, että tyylien alta paljastuu vain harvoin todellista sisältöä. Tarkoitetaan sisällöllä ylipäätään halua kommunikoida jotain jostain jollekin, kykyä poimia jotain oleellista hetkestä, näyttää jokin asia toiselta suunnalta, luoda arvaamattomia asiayhteyksiä, ymmärtää ja viestiä jotakin elämässä olennaisesta ja viestiä siitä aivan tavalliselle ihmiselle. Tekijän on aloitettava työnsä sisällöstä. Ei ole väliä tykätäänkö siitä tai ei. Sisällön on itse annettava valita sen paras muoto – on turha pakottaa musiikkia sarjakuvaksi tai kuvittaa runoa, jonka tulkinta syntyy kuvina lukijan mielessä. Sarjakuvajournalismi on aina ollut vain kalpea varjo siitä, mihin valokuva on pystynyt.

Valitun ilmaisumuodon sisälle tekijä luo tyylin, joka parhaiten viestii haluttua sisältöä. Tämä on oleellista. Kuten kirjaimet ja teksti, kuten puhuttu kieli, myös tekijän tyyli syntyy tiettyyn tarpeeseen. Se pyrkii viestimään halutun asian mahdollisimman tarkasti. Tarkkuus ei ole pelkkää tietoa, vaan jotain paljon hienovaraisempaa – kesäaamun ensimmäinen valo on täysin erilaista riip-

puen ajankohdasta, paikasta ja jopa kokijasta. Toiston ja kopioinnin sijaan on pyrittävä vangitsemaan hetkiä ja kokonaisuuksia kaikkia aisteja käyttäen. Sarjakuvataiteilijana mietin ennen työn aloittamista tarkkaan tekstin ja kuvan suhdetta, tarvitsenko mahdollisesti värejä, millainen rytmi sopisi sarjaan, miten paljon jätän lukijalle ja miten paljon selitän, millaiselle ihmiselle asiaani viestin jne. Työn tyyli syntyy monesta osatekijästä ja sillä on harvoin mitään tekemistä sen kanssa, mistä oikeasti pidät. Useimmiten tekijän on pakko haastaa itseään. On tehtävä jotain, mikä tuntuu epämiellyttävältä, on uhrattava tyylikkyys, kauneus ja yleinen hyväksyntä. On piirrettävä hankalia asioita. On rikottava jotain. Tekijän on asettettava itsensä alinomaiseen itsetutkiskeluun. Näin taiteilija- tai tavisminän sijaan esiin astuu oma uniikki identiteetti. Tekijän minuus ei ole pintapuolista tyyliä, vaan identiteetin määrittelee juuri sisältö. Mitä minä haluan sanoa? Mikä minä olen?

Tekijä voi kertoa selkeitä ajatuksia, antaa erilaisia näkökulmia tai vain koetella kokijaa ja siinä samalla kehittää tämän kykyä aistia, kokea ja loppujen lopuksi ajatella. Jotta tekijä voi onnistua, hänen ilmaisunsa on oltava vapaata ja monialaista. On haluttava oppia ja kyettävä oppimaan. Kaiken tarkoituksena on kommunikoida. Tekijän on mietittävä, mitä hän haluaa sanoa ja miten hän sen parhaiten kokijalle viestii. Sarjakuvataiteilijan tyyliä voi määritellä hänen piirroksensa, värimaailmansa, kerrontatapojensa, sisältönsä sekä yksityiskohtien avulla. Käytettävissä on rajaton määrä erilaisia tapoja viestiä. Vapaus voi olla tukahduttavaa, mutta uutteran tekemisen kautta oppii ymmärtämään, mitä se kutakuinkin merkitsee. Erilaiset tekotavat välineineen, erilaiset koot miniatyyrimaaluksista kirjasarjoihin, erilaiset fo-

maatit julkaisuista näyttely- ja kaupunkitiloihin on kaikki otettava haltuun, jotta osaa niitä myös käyttää. Tämä kaikki on tietenkin mahdollista, sillä sinä itse päätät mitä teet. Itse käytän tästä termiä “luova spektri”. Se on mielen ja ruumiin tila, jossa ajatukset ja ideat parhaimmillaan löytävät luontevasti ilmaisunsa ja esitysmuotonsa.

Ilmaisun muotoja ja tyylejä voi verrata kielisiin ja murteisiin. Niitä kaikkia ei tarvitse osata, kunhan tulee ymmärretyksi. Banjon soitto opettaa tekijälle varmasti jotain paitsi musiikista myös rytmistä, rakenteesta ja nyansseista – kaikki nämä ovat olennaisia asioita myös sarjakuvaa tekeväälle. Erilaiset ilmaisumuodot sekä tyylit pitää ymmärtää kommunikoinnin ja luomisen spektrinä, jolla ei ole rajoja. Lokerointi on kapitalismin oire – alussa oli ääni ja rytmi, myöhemmin musiikki, jonkin ajan päästä “adult rock” ja tämän jälkeen konseptikauppa, jossa voit valita hiphop tai goottisotisoivan väliltä. Tekijän ei pidä ajatella mitä tekee, vaan sitä, mitä hän haluaa sanoa ja viestiä. On vaarallista ajatella omaa tekemistään tyylin kautta. On tiedostettava mitä on tekemässä, mutta toimittava vaistojen varassa.

Tyylittömyydestäkin voi muodostua tyyli – pakottava tarve tehdä toisin tai epämiellyttävä odotus uudistua. Olennaisempaa on olla arvaamaton. On tiedostettava, mitä on tullut tehtyä ja miten kokijat siihen suhtautuvat. Liiallinen tyytyväisyys ei saa vallata kumpaakaan osapuolta. Tanssin termin tekijä vie kokijaansa, eikä päinvastoin. Parhaimmillaan molemmat kehittyvät ja oppivat jotain itsestään. Vaihtuva tyyli voi auttaa tekijää ymmärtämään itseään. Jokaisen viestin ja sitä välittävän piirros- tai kerrontatyylin äärellä hänen on käytävä läpi kaikki tekemiseensä liittyvät yksityiskohdat. Tyylittömyys tuo vapaudentunteen, sillä

tekijän ei ole tarve edustaa yhtään mitään. Samalla hän näkee työnsä kauempaa ja voi näin tarkemmin hallita kokonaisuutta ja sen lukuisia osasia. Erilaisten vaikutteista ja viiteyhteisistä tulee kokijaa hätkähdyttäviä täsmäiskuja.

Tyylilliset vaatimukset vaikuttavat tietty myös itse sisältöön, siihen mistä tekijä pyrkii kertomaan. Jonkun on pakko olla aina hauska, jonkun taas jännittävä. Toinen piirtää huonosti, koska taiteenkenttä niin juuri sillä hetkellä vaatii. Joku haluaa olla poliittisesti korrekki, toisen on taas rikottava jokainen tabu. Toistan: tekijän on alati muututtava. On heijasteltava elämää. Elämä on erilaisten asioiden ja tunteiden virta suvantoine ja kuohuineen – suru luo usein edellytyksen onneen, viha syntyy pelosta, äänet kuuluvat paremmin hiljaisuuden jälkeen, räjähdykset tuntuvat voimakkaammilta, kun ne seuraavat arkea.

Luonnossa selviävät ne lajit, jotka osaavat sopeutua. Silti seepran tyyli saattaa tuntua ajattomalta ja norsun kärsäkin näyttää samanpitukselta kuin eilen. Tosiasiassa ekosysteemimme on alinomaisessa muutoksessa ihmisestä riippumatta. Tehdaskaupunkien perhoset vaihtavat väriään ilmansaasteiden mukaan. Mustikan on monen muun lajin lailla sanottu katoavan suomalaisesta luonnosta ilmastonmuutoksen myötä. Biodiversiteetin pyörteissä on täysin mahdotonta ajatella lajia, joka pysyisi aina samana. 2000-luvulla syntyneen nettinatiivin aivot kehittyvät jo täysin uuteen suuntaan. Pysyvyys ei ole luonnolle ominainen piirre. Ihminen ei tiedosta taistelevansa olemassaolostoon, mutta juuri sitä se koko ajan tekee. Kapitalismin pyrkimys on yksinkertaistaa asioita, sillä siten niitä on helpompi hallita. Luonnon monimuotoisuutta yksinkertaistetaan mm. tehotuotannon prosessein sekä geenimanipulaation avulla. Suunnitelma

kuitenkin rakoilee. Juuri tällä hetkellä rikkakasvit vahvistuvat ja jonkin maa-alueen ravintopitoisuudet muodostuvat halutuille viljakasveille mahdottomiksi. Samalla tavoin kurjuudessa elävät marginaalit voivat ottaa vallan. On jaksettava tehdä ja odotettava tilaisuutta. Kun tilaisuus tulee, on noustava esiin ja osattava viestiä haluamansa.

– TM